

Mehmet A. **Kireççi**
akifkirecci@gmail.com

KORONAVİRÜS SONRASI YENİ JEOPOLİTİK

KORONAVİRÜS SALGINI NEREDEYSE BÜTÜN DÜNYADA TOPLUMLARI, KİTLELERİ KAPATMIŞ, İNSANLAR BİRBİRLERİNE YAKLAŞMAKTAN ÜRKER HALE GELMİŞTİR. ÜZERİNDE DÜŞÜNMEMİZ GEREKEN ŞEY BU KÜRESEL KORKU ORTAMINDA BİZİ BEKLEYEN BİR SONRAKİ ADIMIN BİR DÖNEMİN SONUNU MU YOKSA YENİ BİR DÖNEMİN BAŞLANGICINI MI İŞARET ETMEKTE OLDUĞUDUR.

Aralık 2019'da Çin'de ortaya çıkan ve üç aydan beri dünya gündeminden düşmeyen koronavirüs, birçok yorumcuya göre dünyayı yeniden şekillendirecek bir değişimin öncüsü. Bazıları ise daha temkinli davranıyor ve bu tür bir sonuca ulaşmak için henüz erken olduğunu söylüyor. Kimileri de bu virüsün bir laboratuvar da üretildiğini ve nükleer savaş yerine böyle bir yöntemle yeni güç dengelerinin oluşturulacağını iddia ediyor. Kimileri ABD'nin artık küresel bir güç olmaktan çıkıp yerini Çin'in alacağını bazıları da tam tersine ABD'nin daha da güçleneceğini öne sürüyor. Salgının jeopolitik dengeleri sarsarak yeni bir denge kuracağını iddia etmek mümkün değil ama elimizdeki verilere bakarak sarsıntının ve değişikliğin yönünü öngörebiliriz.

Çin'in Stratejisi

Öncelikle virüsün Çin'de ortaya çıkması ve süratle yayılmaya başlaması Çin'in bu sorunun kaynağı olarak algılanmasına yol açıyor. Buradan hareketle, Çin'in virüsü anlayıp, analiz edip, bir tehdit unsuru olarak belirlemedeki hızı ve bu bilgiyi dünyayla paylaşmada gösterdiği şeffaflık, şimdi olduğu gibi, salgın bertaraf edildikten sonra da sorgulanacaktır. Çin, virüs salgınının dünya ile geç paylaştığı ithamlarıyla karşı karşıyadır ve bu durum ABD gibi devletler tarafından Çin aleyhine kullanılacak gibi görünmektedir.

Resmi verilere göre Mart sonu itibarı ile Çin'de Çin kaynaklı yeni vaka görünmemesi, bütün dünyanın takdirini kazanan bir başarı olarak kayıtlara geçti. Kuşkusuz bir milyarı aşkın kalabalık bir nüfusun yeni yıl kutlamaları sırasında sınırlı bölgelerde bile olsa hareketliliğini durdurmak herhangi bir modern devlet için kayda değer bir öyküdür.

Öte yandan salgının bütün dünyaya büyük bir hızla yayılması

ve virüse karşı henüz bilinen bir aşı/panzehir geliştirilememiş olması sorunu küreselleştirerek bütün dünyayı panik havasına itti. Çin'den sonra aynı hızla İtalya'ya ve diğer Avrupa ülkelerine yayılan koronavirüs aynı hızda can almaya devam ederken, ne yapacağını bilemeyen devletler tek çare olarak vatandaşlarını izolasyona zorlamakta, hareketlilik kısıtlamasıyla salgının hastanelerde yığılmaya yol açmasını önlemeye çalışmaktadır. İtalya'daki ölüm oranları Çin'i geçmiş, İspanya'daki vakalar ise hızla artmaktadır. Mevcut durum ABD'nin salgında en büyük darbeyi alan bölgelerden biri olacağını göstermektedir.

Salgınla mücadele eden ülkeler kendi yöntemlerini geliştirirken hiç kuşkusuz sağlık politikalarını, sağlık sistemlerinin güç ve kapasitesini, hastaneleri, ekonomileri, ellerinde bulunan medikal ekipmanları göz önüne alarak hareket etmeye çalışmaktadır. Ancak virüsün bulaşıcılık oranının çok yüksek olması, salgının ne zaman biteceği veya hafifleyeceğinin belli olmaması büyük bir belirsizlik ortamı oluşturuyor. Birçok ülkede açıklanan finansal destek paketleri sokağa çıkamayan insanlar veya iş sahipleri için geçici bir rahatlama sağlayacak gibi görünse de üretim ve tüketim mekanizmalarının bu uzunlukta kesintiye uğramasının yol açacağı sorunların derinliği henüz net olarak ortaya çıkmış değil.

Finansal/Ekonomik Sarsıntı

Salgının birçok ülkenin ekonomisine büyük bir yük getireceği, hatta dünya çapında büyük bir resesyon, ekonomik duraklama ve belki geriye gidiş olacağı artık bütün finans uzmanlarının öngörüsü. Böyle kapsamlı bir problemin üstesinden gelebilmek için aynı virüsle mücadele eden doktorların bilgi ve tecrübe paylaşarak yaptığı gibi devletlerin de birbirlerine destek olarak ortak bir çözüm üretmesi makul ve gerekli bir seçenek olarak görünüyor. Dünyada salgından dolayı ortaya çıkacak finansal

meydan okumaları aşabilecek bir bilgi birikimi ve yeterli kaynak olduğu kanaatindeyim. Küresel bir sorunla mücadele edebilmek için küresel iş birliği şartları oluşmuş görünüyor.

Salgının yol açtığı hasarı telafi edebilmek için kapsamlı bir iş birliğini hayata geçirmek zorunlu olsa da bunu harekete geçirecek şeyin siyasi liderlik olduğunu unutmamak gerek. ABD'nin sürükleyici-yapıcı rolünün bu noktada ortaya çıkması beklenirdi. Netice itibarıyla zarar gören ve telafi edilecek olan düzen ABD'nin öncülüğünü yaptığı Batı merkezli liberal ekonomik sistemdir. Bu sistemin telafisi için atılacak adımların öncülüğünün de Batı'dan gelmesi beklenir.

Öte yandan eğer ABD Başkanı Donald Trump böyle bir liderliğe istekli olmazsa -ki şu ana kadar bu isteği göstermiş değil- Avrupa Birliği için kuruluşundan bu yana inanılmaz bir jeopolitik fırsat penceresi açılmış görünüyor. Ancak bu bölgede de eksikliği hissedilen en büyük şey liderlik. Çok yakın zamanda politikaya veda etmeye hazırlanan Almanya Şansölyesi Angela Merkel'in bir taraftan AB projesini hayatta tutmaya çalışırken öte yandan AB çevresinde ve hatta küresel ölçekte ekonomik içerikli jeopolitik adımlar atıp atmayacağını öngörmek çok zor. Merkel bu adımları atmaya istekli olsa bile yükselmekte olan Alman milliyetçiliği içinde Merkel'in önünü keser mi veya AB üyesi ülkeler kendileri dururken AB'nin kıta dışına da böyle büyük bir hamilik rolüyle arz-ı endam etmesine istekli olacaklar mı? Gelişmelere bakarak bu sorulara olumlu cevaplar vermek mümkün görünmüyor.

Batı sistemi içerisinde finansal içerikli küresel çözüm konusunda ne ABD'den ne de AB'den siyasi liderlik anlamında bir adımın henüz gelmemesi bunun hiç olmayacağı anlamına da gelmez. Ülkeler an itibarıyla kendi başlarındaki belayı def etmekle meşgulken bu adımı ertelemeyi de tercih etmiş olabilirler. Bu yılın ortalarına doğru böyle bir adımın

Batı sistemi içerisinde finansal içerikli küresel çözüm konusunda ne ABD'den ne de AB'den siyasi liderlik anlamında bir adımın henüz gelmemesi bunun hiç olmayacağı anlamına gelmez. Ülkeler an itibarıyla kendi başlarındaki belayı def etmekle meşgulken bu adımı ertelemeyi de tercih etmiş olabilirler.

atılmaması küresel ölçekte yaşanan finansal ve ekonomik sorunları daha da derinleştirecek; Çin gibi bu rolü oynama potansiyeli olan yeni aktörleri inisiyatif almaya itebilecektir.

Her şeyden önemlisi piyasalarda ortaya çıkan değer kaybının ve ekonomik duraklamanın ana nedeni koronavirüs salgınıdır. Öncelikle bu sağlık problemi bitmeden ekonomik sorunların çözümüne geçilemeyeceğini de unutmamak gerekir. Ne kadar başarılı ve akıllıca olursa olsun, üretim ve tüketimin olmadığı bir ortamda hiçbir ekonomik paket koronavirüs salgını ortadan kaldıramayacaktır. Doğal olarak bütün yönetimlerin önceliği salgını durdurmaaktır.

Yeni Sosyoloji

Modern tüketici insan 19. yüzyılın başlarından itibaren Sanayi Devrimi ile birlikte ortaya çıkmış olan bir olgudur. Tarım toplumundan kapitalist sisteme geçiş ve ilgili davranış ve yaşam modellerinin benimsenmesi ve dünyaya yayılması yüzyıldan fazla sürmüştü. Soğuk Savaş sonrası dönemde küreselleşmenin hızla bütün toplumlara yayılması, Asya ve Afrika'da nüfusun hızla artması gelişmiş ve gelişmekte olan toplumları aynı yöne doğru itiyordu. Hep daha fazlasını isteyen ve bunu normalleştirmiş insan artık yeryüzü kaynakları üzerinde inanılmaz bir baskı oluşturuyor ve böylece kendisini besleyen ekosistemi de tehdit ediyordu.

Salgının ortaya çıkardığı feci tablo ve çaresizlik bize diğer insanlara ne kadar ihtiyacımız olduğunu da öğretiyor. İzolasyon sürecinde bazı aileler küçük apartman dairelerinde, kısıtlı imkanlarla yaşadıkları evlerde birarada olmaktan sıkılmış olsa da belki birbirlerini yeniden keşfetmenin değerini anlıyorlardır. Eğer bu yeniden keşfetme ve anlayış hali toplumsal iklimde karşılık bulursa muhtemeldir ki buradan daha insani daha vicdani bir yaşam kodu üretmek mümkün olacaktır.

Eminim hiç kimse koronavirüs izolasyonu sürecinde sahip olduklarının daha iyisinin veya daha lüksünün hayalini kurmuyordur ama sağlıklı güvenle dışarıya çıkmayı, sevdiklerine kavuşmayı özliyordur. Bir taraftan sosyal mesafe konusunda sürekli yapılan uyarılara kulak vermek zorunda olan öte yandan birbirine kenetlenmeden, yardımlaşmadan bu krizin üstesinden gelemeyeceğini bilen bir toplum. Bu kriz insanlığı daha vicdani bir yaşam kodu aramaya itecek gibi görünüyor.

Öte yandan evlere kapanmak, toplumsal hareketliliği en alt limitlere çekmek öğrenim ve çalışma modlarını internet ortamına taşımayı gerekli hale getirmiştir. Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de ilkokuldan üniversiteye kadar bütün okullar uzaktan ve internetten eğitim modeli üzerinden programlarını devam ettirmektedir. Bu çok büyük bir veri setinin neredeyse bütün gelişmiş ülkelerde dijital platformlara aktarılması anlamına gelmektedir. Uzaktan çalışma altyapısı olan şirket ve kamu kurumları da bu yolla operasyonlarına mümkün olan seviyede devam ederken internetin sağladığı kolaylıklardan faydalanmaktadır. Teknolojik altyapının yeterli olduğu ülkelerde çalışma ve öğrenme süreçleri bu salgından daha az hasarla çıkacaktır.

Koronavirüs salgını neredeyse bütün dünyada toplumları ve kitleleri kapatmış, hava, kara ve deniz hareketliliğini büyük oranda durdurmuştur. Dünya nüfusu tarihin bir anında donup kalmış garip bir bekleme sürecine girmiş gibidir. Ekonomik faaliyetler durmuş, eğitim evlere aktarılmış, insanlar birbirlerine yaklaşmaktan ürker hale gelmiştir.

Eğer içinde bulunduğumuz durumu bağlamından çıkararak yorumlayacak olursak insanlığı şu an korkunun yönettiğini söylemek hiç abartılı olmaz. Herkes kendi hayatı ve bireysel güvenliği için bu korku ikliminin üreticisi ve aynı zamanda da tüketicisidir.

Üzerinde düşünmemiz gereken şey bu küresel korku ortamında bizi bekleyen bir sonraki adımın bir dönemin sonunu mu yoksa yeni bir dönemin başlangıcını mı işaret etmekte olduğudur.

Yeni Jeopolitik

Kuşkusuz küresel jeopolitik, dengeler ve devletler hiyerarşisi kendiliğinden değişmez; barışçı yollarla hiç değişmez. En azından tarihte yaşananlara bakarak böyle bir çıkarım yapmak yanlış olmaz. ABD'nin Britanya İmparatorluğu'ndan bağımsızlığını kazanması, Fransız Devrimi, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları örnekleri bu

ABD'nin küresel öncülüğü Çin'e bırakması gerektiğini savunanlar koronavirüs salgınının böylesi bir güç kaymasının altyapısını hazırladığını iddia etmektedir. Yıkıcı bir nükleer savaş yoluyla değişmesi beklenen küresel sistemi tedrici olarak değiştirmenin daha makul olduğunu savunmaktadırlar. Bu yaklaşımın asıl sorunu ABD'nin liderliği kendi rızasıyla bırakmaya hazır olduğunu zannetmesidir.

İtalyan ulusal kanalı Rai, "Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ülkemizin koronavirüsle başa çıkmasına yardımcı olmak için bir gemi ve tıbbi malzeme yüklü bir uçak gönderdiğini açıkladı. Türk Cumhurbaşkanı ayrıca bir yardım uçağının çarşamba günü İspanya'ya uçacağını söyledi" haberine yer verdi. (31 Mart 2020)

Rai News

CORONAVIRUS

Aiuti dalla Turchia all'Italia

Paylaş 610

Twitter

31 marzo 2020

Dopo Cina, Russia, Cuba, Stati Uniti anche la Turchia invia aiuti all'Italia. Il presidente turco, Recep Tayyip Erdogan, ha annunciato che l'invio di una nave e un aereo carichi di materiale medico per aiutare il nostro Paese ad affrontare l'emergenza coronavirus.

Il carico di aiuti è stato approntato dalla Kızılay, equivalente turco della Croce Rossa e dovrebbero arrivare nelle prossime ore. Il presidente turco ha anche detto che mercoledì un aereo di aiuti volerà in Spagna.

"L'Italia per noi è veramente importante, amico mio. Per qualsiasi aiuto noi ci siamo", le parole del ministro degli esteri turco Cavusoglu al suo omologo Di Maio.

Çin'in virüsü anlayıp, analiz edip, bir tehdit unsuru olarak belirlemedeki hızı ve bu bilgiyi dünyayla paylaşmada gösterdiği şeffaflık, şimdi olduğu gibi salgın bertaraf edildikten sonra da sorgulanacaktır. Çin, virüs salgınını dünya ile geç paylaştığı ithamlarıyla karşı karşıyadır ve bu durum ABD gibi devletler tarafından Çin aleyhine kullanılacak gibi görünmektedir.

konuda bizi pek ümitli olmaya teşvik etmiyor. Ancak barışçıl yollarla gücün el değiştirmesine taraftar olanları da yabana atmamak gerekir.

ABD'nin küresel öncülüğü Çin'e bırakması gerektiğini savunanlar koronavirüs salgınının böylesi bir güç kaymasının altyapısını hazırladığını iddia etmektedirler. Bu fikirde olanlar çok kapsamlı ve yıkıcı bir nükleer savaş yoluyla değişmesi beklenen küresel sistemi tedrici olarak değiştirmenin daha makul olduğunu savunmaktadırlar. Bu yaklaşımın asıl sorunu ABD'nin liderliği kendi rızasıyla bırakmaya hazır olduğunu zannetmesidir. Çin'in küresel liderlik kapasitesinin test edilip edilmediği bir yana, Çin'in ve arkasına alacağı güçlü ekonomilerin buna istekli olup olmayacağı da hala netlik kazanmış değildir.

Çin Liderlik Edebilir mi?

Son birkaç on yılda kalkınma hızı aralıksız devam eden Çin, dünyaya liderlik edebilir mi? Dünya sisteminde Amerikan üstünlüğünün ilk sarsıldığı dönem 1973 petrol kriziyle yaşanmış olsa gerektir. 11 Eylül 2001 terör saldırılarının ardından Afganistan ve Irak'ı işgal eden ABD, küresel liderliğini askeri yöntemlerle pekiştirmiş, AB ve Çin gibi ekonomik açıdan yükselen bölgelere dünya sisteminin vazgeçilmez hamisi rolünü devam ettireceğini ilan etmiştir. 2008'de dünyayı sarsan küresel finans krizi de Amerikanın ekonomik üstünlüğüne seviye kaybettirmiştir. Bazılarına göre dünya henüz 2008 krizinin etkilerinden kurtulabilmiş değildir.

Özgür dünya ve/veya liberal ekonomilerin ABD'nin bu rolünden rahatsız olduklarını kimse iddia edemez. Askeri üstünlüğünden öte, dünyaya sunduğu demokratik ve açık toplum modeli, zenginliği ve yaşam tarzı, küresel ticaret ağlarının güvenliğini sağlamadaki rolü ve küresel krizlere müdahale etmedeki etkinliği ABD'nin liderlik pozisyonunu destekleyen unsurlardır. Kısaca ifade etmek gerekirse ABD'nin küresel öncülüğü –her ne kadar bazı Amerikan yöneticileri artık böyle düşünmese de– onun askeri üstünlüğünden değil zenginliğinden ve sunduğu demokratik modelin rıza yoluyla kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu rızanın zedelenmesi Amerikanın küresel liderlik rolüne ordularının alabileceği yenilgilerden daha büyük zarar verecektir.

Çin dünyaya demokratik bir model sunmamaktadır. Sıkı bir merkezi otoritenin yönettiği, bireysel mülkiyet hakkının olmadığı veya sınırlı olduğu bir model liberal dünyaya cazip teklifler üretmek konusunda zorlanacaktır. Ayrıca Çin'in uluslararası sorunlara hangi koordinasyon mekanizmalarıyla çözüm üreteceği de henüz tecrübe edilmiş değildir. Kuşkusuz Çin'in ordusu ve ekonomisi küresel boyutlardadır; ancak Çin'in küresel liderliği için rıza üretmesi o kadar kolay olmayacak ve onu farklı ve pek alışmadığı iş birlikleri içerisinde olmaya zorlayacaktır.

Jeopolitik Süreç

Koronavirüs sonrası yeni jeopolitik sürecin belirleyici adımları şimdilik aşağıdaki temel konuları içerecek gibi görünmektedir:

- Öncelikle virüsle ilgili bir spekülasyonu değerlendirmek gerekir: Eğer koronavirüs bir laboratuvar modifikasyonu ise veya kontrolden çıkmış bir bilimsel deneyse bu salgından

zarar gören ülkeler bu soruna kaynaklık eden ülke veya ülkelerden tazminat talebi gündeme gelecektir. Eğer koronavirüs doğal yollardan ortaya çıkmış bir virüs ise bu virüsten zarar gören ülkeler gerekli tedbirleri almadığı veya zamanında almadığı için kaynak ülke/lerden tazminat talep etme yoluna gidebilirler.

- Koronavirüs salgını sürecinde yaşananlar birçok ülkeyi biyolojik terör saldırılarına karşı uyarmış olsa gerektir. Biyolojik terör gibi konvansiyonel olmayan saldırı ihtimallerine karşı kapasite artırma ihtiyacı ortadadır. Öte yandan biyolojik araştırmalar yapan laboratuvarların uluslararası bir mekanizma ile şeffaf ve denetime açık hale getirilmesi de gündeme gelebilir. Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA) benzeri bir uluslararası kuruluşun oluşturulması ve bu tür laboratuvarların raporlanması ve amaç dışı kullanımların önüne geçilmesi için yararlı bir adım olabilir.
- Koronavirüs salgınının, devletlerin insan ve finansal kaynaklarını, yönetsel kabiliyetlerini sarsan bir etki bırakacağı açıktır. Bu sarsıntılardan en az hasar alan devletler yeni döneme daha güçlü girme imkanını elde edeceklerdir.
- Üretim ve tüketim mekanizmalarının uzun süre kesintiye uğraması sonucu ortaya çıkan krizi aşmaya çalışan devletler bol miktarda para basarak piyasayı rahatlatma yoluna gideceklerini açıklamaktadırlar. Bu tür adımlar geçici olarak çözüm üretecek olsa da orta vadede enflasyon, hatta bazı durumlarda hiperenflasyon risklerini ortaya çıkaracaktır.
- Ekonomiyi rahatlatmak amacıyla piyasaya 2 trilyon dolar sürmek için hazırlanan ABD, eğer krizi iyi yönetemez ve dünya liderliğine gönülsüz tavrını derinleştirerek daha

fazla içe kapanırsa, bu tavır Çin'i –üretim dayalı ve kasasında bol miktarda nakit rezervi olan bir ekonomi olarak– küresel güç olmaya davet edecektir. Çin'in salgını durdurduğunu açıklamasının ardından –İtalya'ya gönderdiği yardımları ve sağlık ekibini dikkate alarak– ortaya koyduğu kamu diplomasisi adımları ilgi çekicidir. Çin bu adımları kendisine yöneltilen suçlamaları bertaraf etmek için de yapıyor olabilir veya Bir Kuşak Bir Yol projesinin güzergahında ortaklarına her şartta sahip çıkmaya istekli olduğunu ispatlamak için de yapıyor olabilir. Nedeni her ne olursa olsun ABD'nin kriz sırasında kendine bile yetemiyor gibi bir görüntü içine düşmesi, küresel bir kriz sırasında en gereksinim duyulduğu anda ortada görünmemesi büyük bir boşluk oluşturmaktadır.

- Eğer Çin virüsün kaynağı olma ile ilgili üzerinde oluşan güvensizlik bulutlarını bertaraf edebilirse ve uluslararası sistemde çalışılabilir ve güvenilir bir ortak olma imajı üretebilirse, küresel güç odağının Asya'ya kayma süreci hızlanacaktır. Ancak virüsle ortaya çıkan güven krizini aşmak kolay olmayacaktır. Eğer Çin bunları başaramazsa bir üretim merkezi olarak ciddi güven kaybına uğrayacak, Çin merkezli üretim faaliyetleri Asya ve Avrupa'da farklı bölgelere dağılacaktır.
- Kriz sonrası AB tamam mı devam mı sorusuyla tekrar karşılaşılabilecektir. En yardıma muhtaç olduğu dönemde İtalya ve İspanya gibi ülkelerin merkezi bir yardım esasına göre istedikleri desteği alamaması Birliğin devamı için ciddi bir meydan okumadır. Kriz sürecinde ve sonrasında eğer Almanya, ekonomileri zarar görmüş üyelere fon aktarımı yaparsa içerde itirazlarla karşılaşacak ve belki yaklaşmakta olan daha büyük

fırtınaya hazırlıksız yakalanma riskini artıracaktır.

ABD'nin Liderliği

İnsanlığın küresel bir salgınla karşı karşıya kaldığı bu süreçte, her bir ulus devlet kendi mücadelesini verecekti şüphesiz ama küresel koordinasyon ya uluslararası kuruluşlar vasıtasıyla koordine edilmeliydi ya da ABD buna öncülük etmeliydi. Dünya Sağlık Örgütü'nün salgın sürecinde attığı adımlar, yardım isteyen ülkelere ulaşmadaki yeterliliği ve bu tür küresel salgınlara karşı ekipman ve malzeme hazırlığı veya bunların yetersizliği de kuşkusuz sorgulanacaktır.

Donald Trump'ın salgını önce hafife alması sonrasında ise sert tedbirlere başvurusu, ülkedeki sağlık sisteminin bu kadar büyük ölçekli bir hastalığa hazır olmaması, sağlık sigortası olmayan insanların durumu gibi konular Amerika'yı süratle kendi içine dönmeye zorlamış görünüyor.

Yükselen alternatif güçler salgın sürecinde Çin'in liderlik kapasitesini tartmak isterken, ABD kendi içinde zorlu bir yönetim testiyle karşı karşıyadır.

Koronavirüs salgını ABD'de en çok sağlık politikalarının vatandaş/ insan odaklı olmayan yönlerinin sorgulanmasına yol açacaktır. Salgın ABD'deki hastanelerin kapasite ve teknik donanımlarının yeterli olup olmadığını da ortaya çıkaracaktır. Şu ana kadar ortaya çıkan resim negatiftir. Eğer sağlık sigortası ile ilgili geleneksel tutumunu değiştirip kapsayıcı bir sağlık politikası önerebilirse, Trump salgınla ortaya çıkan krizi lehine çevirebilir. Trump'ın koronavirüsle küresel mücadeleye liderlik etmek istememesi ABD'nin küresel liderlik pozisyonuna ciddi bir itibar kaybı yaşatacak gibi görünüyor. Bundan daha kötüsü ise ABD'nin bu salgını içerde de başarıyla yönetememesi olacaktır.

Kriz sonrası AB tamam mı devam mı sorusuyla tekrar karşılaşılabilecektir. En yardıma muhtaç olduğu dönemde İtalya ve İspanya gibi ülkelerin merkezi bir yardım esasına göre istedikleri desteği alamaması Birliğin devamı için ciddi bir meydan okumadır.